

10. Older Workers Recommendation, 1980 (№ 162) / Information System on International Labour Standards NORMLEX. URL: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R162.

ЯРОШЕНКО О. М.,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри трудового права,
член-кореспондент Національної
академії правових наук України
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

ВАПНЯРЧУК А. В.,

студентка факультету адвокатури
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 349.22

ДО ПИТАННЯ ФУНКЦІЙ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРАЦІВНИКІВ

Стаття присвячена дослідженню функцій професійного розвитку працівників. Запропоновано функції професійного розвитку працівників розглядати як історично зумовлені й нормативно відображені в законодавстві основні напрями правового впливу на відповідну категорію суспільних відносин, у яких виявляється юридична природа такого розвитку, завдяки чому реалізується його призначення в суспільстві й державі.

Ключові слова: працівник, роботодавець, професійний розвиток, функції, освіта.

Статья посвящена исследованию функций профессионального развития работников. Предложено функции профессионального развития работников рассматривать как исторически обусловленные и нормативно отраженные в законодательстве основные направления правового воздействия на соответствующую категорию общественных отношений, в которых проявляется юридическая природа такого развития, благодаря чему реализуется его назначение в обществе и государстве.

Ключевые слова: работник, работодатель, профессиональное развитие, функции, образование.

The article is devoted to the study of the functions of professional development of employees. The functions of professional development of workers are proposed to consider as the historically predetermined and normatively reflected in the legislation the main directions of legal influence on the appropriate category of social relations, which reveals the legal nature of such development, which makes its purpose in society and the state realized.

Key words: employee, employer, professional development, functions, education.

Вступ. Професійний розвиток працівників є важливою умовою успішної діяльності будь-якого підприємства, установи чи організації. Це твердження особливо справедливо на сучасному етапі суспільних трансформацій, коли прискорення науково-технічного прогресу викликає швидкі зміни вимог до професійних знань, умінь і навичок. Сьогодні на зміну теорії, що розглядала персонал як чинник витрат, котрі необхідно скорочувати, прийшла теорія управління людськими ресурсами, згідно з якою персонал є одним із ресурсів організації, яким необхідно раціонально управляти, створювати сприятливі умови для його розвитку, вкладаючи в це значні кошти. Підтвердженням важливості професійного розвитку є той факт, що зарубіжні компанії виділяють на ці цілі до 10% фонду заробітної плати. Ці витрати постійно зростають. Питання професійного зростання працівників має загальнодержавний характер, бо висока кваліфікованість останніх є головним інструментом для розвитку економіки зарубіжних держав.

Актуальність і важливість професійного розвитку персоналу підкреслено в резолюції VI Міжнародної конференції з освіти дорослих (CONFINTEA VI), що проводилася в Бразилії в 2009 р. під егідою ЮНЕСКО. Серед головних інструментів у вирішенні глобальних проблем XXI століття поряд зі збереженням миру, розширенням демократії, дотриманням прав людини, стійким розвитком економіки й захистом довкілля передбачено вдосконалення людських ресурсів. Як зазначають аналітики Світового банку, формування не менше 80% ВВП розвинених країн безпосередньо залежить від якості трудового потенціалу й лише 20% – від матеріальних умов виробництва [1, с. 27].

Великий внесок у дослідження різних аспектів професійного розвитку працівників зробили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема А. Барський, Д. Богиня, О. Грішнова, А. Колот, Т. Петрова, В. Савченко, О. Ярошенко та інші.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд функцій професійного розвитку працівників підприємств.

Результати дослідження. Найважливішими завданнями в розкритті юридичної природи професійного розвитку працівників виступають виявлення й аналіз його функцій, оскільки будь-яке явище соціальної дійсності може реалізувати своє призначення лише за умови, якщо воно буде функціонувати. По тому, які функції воно здійснює, яким чином відбувається реалізація останніх і з якою ефективністю, можна судити про саме явище, про його основні риси, значення в житті суспільства й місце серед подібних явищ, а також про перспективи його існування й розвитку.

Як і будь-яке інше трудове явище, професійний розвиток працівників виконує власні, іманентно йому притаманні функції. Основними функціями професійного розвитку працівників є такі.

1. Освітня функція – формування в працівників нових або вдосконалення наявних професійних знань, умінь і навичок. Преамбула Закону України «Про освіту» [2] основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави визнає освіту, метою якої є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Як зазначає Г.П. Климова, освіта є специфічним видом діяльності у процесі навчання й виховання людини, засобом залучення до культури, засвоєння культурної спадщини, формування її суб'єктності. За умов функціонування освіти як соціального інституту цей вид діяльності набуває сталого, організованого характеру й становить собою організовану спільність індивідів, які пов'язані поміж собою спеціальними установами, що здійсню-

ють навчання й виховання, трансляцію соціокультурних цінностей у системі дій і відносин [3, с. 116]. На думку Р.В. Шаповала, яку, до речі, ми підтримуємо, освіта зорієнтована на людину, на забезпечення її існування, розвитку й самореалізації; вона (а) є цінністю світової й національної культур, (б) допомагає людині оволодіти культурою свого народу на підставі врахування зв'язків із національними культурами інших народів і світової культури загалом, (в) сприяє адаптації людини до динамічно змінюваного соціуму, а також до професійної діяльності, (г) змінює статусно-рольові форми взаємодії людей, (ґ) оновлює арсенал знань і способів діяльності індивіда, (д) формує базис її науково-дослідницької діяльності, (е) залучає людей до інтегративної освітньо-науково-виробничої діяльності, (є) надає досвід інтеграції навчальних, наукових, практичних знань і вмінь, відкриває значні потенційні можливості цього процесу, (ж) розкриває сутність майбутньої професії, стабілізує потребу людини в її отриманні, сприяє вияву перспективи професійного розвитку й особистісного зростання людини [4, с. 40].

2. Статусна функція – набуття додаткових можливостей для кар'єрного просування й відзначення заохоченнями. Сутність терміна «статус» для всіх суб'єктів тотожна й означає те, що властиво низці чи роду явищ, а саме міру свободи, певну можливість поведінки суб'єкта або соціальної групи, інакше кажучи, слово «статус» передбачає соціально-типові аспекти поведінки [5, с. 33]. Тому відрізнити статус одного суб'єкта від статусу іншого можливо через з'ясування його місця в системі соціальних відносин шляхом з'ясування відповідної міри свободи, певної можливості поведінки.

Соціальний статус містить атрибутивні (щодо належності до колективу, соціальної групи), функціональні, оцінювальні й нормативні ознаки й об'єднує в собі функціональну й оцінювальну сторони, показує те, що особа може робити, що вона робить, які результати її дій і як вони оцінюються іншими особами, суспільством. Правовий статус, будучи складовою частиною системи прав, виступає відносно самостійним регулятором суспільних відносин. Держава впливає на соціальні процеси, зокрема, за допомогою правових установлень. Цей вплив може призвести (і призводить) до прогнозованих соціальних наслідків. При цьому держава може отримувати ті чи інші результати лише в певних межах і, головне, не сама по собі, не довільно, а тільки у взаємодії з іншими об'єктивними й суб'єктивними чинниками суспільного життя. Поряд із загальним правовим статусом існують спеціальні правові статуси різних категорій осіб, зокрема працівників. Невипадково М.М. Рассолов під правовим статусом розуміє сукупність прав і свобод, обов'язків і відповідальності особистості, що встановлюють її правове становище в суспільстві. «Державний службовець, суддя, військовослужбовець, студент, шановний громадянин – усе це правові статуси, що визначають правове становище конкретних осіб і характеризуються певним набором прав і свобод», – підкреслює фахівець-юрист [6, с. 217].

Успішно пройшовши професійне навчання, працівник отримує додаткові можливості для поліпшення свого професійно-посадового статусу.

3. Економічна функція – зростання продуктивності праці, підвищення якості виробленої продукції й надаваних послуг, зниження рівня виробничого травматизму. Важливу групу основних прав і свобод людини й громадянина становлять економічні права – можливості особи брати участь у виробництві матеріальних та інших благ. Ці права належать кожному громадянину, саме вони визначають його місце в економічному й соціальному житті.

Економічна функція полягає у впливі права на групу відносин, пов'язаних зі зростанням продуктивності праці, підвищенням ефективності суспільного виробництва. Слушною треба визнати позицію О.І. Процевського, який вважає, що цілком природно, що труд і капітал є невід'ємними чинниками існування й розвитку суспільного виробництва. Але існують також об'єктивні речі, притаманні закономірностям зв'язку праці й капіталу, які виявляють як їхню єдність, так і протиріччя. Ці риси зв'язку об'єктивно трансформуються у зміст трудових відносин, визначають їхню складність і суперечності. Роботодавець володіє капіталом, працівник – здатністю до праці. З одного боку, обидва зацікавлені у стабільності трудових відносин, які виникають між ними, оскільки один без одного існувати не можуть,

а з іншого – їхні інтереси протилежні: працівник зацікавлений у зростанні заробітної плати, покращанні умов праці, збільшенні часу відпочинку тощо, а роботодавець – у збільшенні прибутку, зростанні продуктивності праці та іншому [7, с. 6].

Унаслідок професійного розвитку працівник отримує нові знання і вміння, що, у свою чергу, допомагає зростанню продуктивності праці, підвищенню якості виробленої продукції й надаваних послуг, а також зниженню рівня виробничого травматизму. Цьому сприяє й система матеріального стимулювання праці як сукупність основних і додаткових показників оцінювання колективних та індивідуальних результатів праці, за яким працівникам здійснюються різні виплати заохочувального характеру понад основну заробітну плату з метою використання їхньої матеріальної зацікавленості для підвищення продуктивності, ефективності й конкурентоспроможності виробництва.

4. Інноваційна функція – створення умов для формування, поширення і впровадження ідей, спрямованих на вирішення професійних завдань якісно нового класу. Загальна тенденція сучасного світового розвитку полягає в тому, що знання стають основною умовою досягнення запланованого кінцевого результату в будь-якій сфері діяльності. Одержання нових знань і технологій, особливо їх практичне використання, визначають роль і місце країни у світовому просторі, рівень життя населення й гарантування національної безпеки. Як резюмує О.В. Голяшкін, нові ідеї, технічні й організаційні рішення, прогресивні технології все більше впливають на економіку й визначають успіх підприємницької діяльності. Склалися якісно нові соціальні й економічні механізми, стимулюючі інноваційний поступальний розвиток соціуму, за якого необхідно забезпечити взаємодію науково-технічного прогресу із суспільством [8, с. 9]. На думку В. Гусева, інноваційним процесом є впорядкована форма організації інноваційної діяльності, що передбачає послідовність дій, спрямованих на комерціалізацію науково-технічних розробок, запровадження новітніх прогресивних технологій, освоєння нових видів продукції, охоплює весь складний комплекс суспільно-виробничих і фінансово-кредитних відносин у циклі «наука – техніка – виробництво – споживання» і в кінцевому підсумку стає чинником прогресивних змін у техніці та технологіях, підвищує конкурентоспроможність виробництва, формує й задовольняє нові суспільні потреби [9, с. 45].

Стратегія розвитку законодавства про працю в сучасних умовах теж усе більше пов'язується з інноваційним складником. Як зазначається в Національній тристоронній угоді про зайнятість і робочі місця, «підвищення рівня зайнятості – ключ до посилення соціального захисту населення шляхом зростання економіки» від 1 червня 2012 р. [10] в умовах розвитку інтеграційних процесів української економіки на основі реалізації стратегії «Інноваційний прорив», спрямованої на запровадження інноваційних технологій, відбуватимуться структурні зміни в економіці держави, отже, якісні зрушення на національному ринку праці. Нові робочі місця покликані не лише забезпечити нову якість економічного зростання, але й підвищити продуктивність праці та сприяти збільшенню надходжень до фондів соціального страхування.

Інноваційний складник простежується й у випадку з конкретними різновидами професійного навчання. Як відомо, до форм підвищення кваліфікації робітників, що визначаються роботодавцями, належать виробничо-технічні курси, курси цільового призначення та інші. При цьому курси цільового призначення проводяться для вивчення робітниками нового обладнання, виробів, товарів, матеріалів, послуг, сучасних технологічних процесів, засобів механізації й автоматизації, що використовуються на виробництві, правил і вимог їх безпечної експлуатації, технічної документації, ефективних методів організації праці, питань економіки, законодавчих і нормативно-правових актів тощо.

5. Виховна функція – формування життєвих установок щодо правил поведінки, спрямованих на підвищення престижності певної професії, збільшення авторитету роботи на цьому підприємстві, в установі чи організації й на зміцнення репутації їхніх працівників. Соціально цінний досвід поколінь передається й засвоюється, безсумнівно, за допомогою виховання. В умовах здобуття освіти воно виступає спеціально організованим і цілеспрямованим процесом формування належного рівня свідомості й поведінки особистості. Одним

із головних завдань виховання є досягнення в особі стану вихованості, що виявляється в її ставленні до навколишнього середовища, повазі до загальнолюдських цінностей, закону, прав і свобод людини. Значну роль у цьому відіграють керівники працівників. Наприклад, за статтями 25 і 26 Дисциплінарного статуту служби цивільного захисту [11], начальник зобов'язаний бути прикладом у бездоганному виконанні службовцями вимог Присяги, наказів і розпоряджень, у дотриманні законності, службової дисципліни, професійної та службової етики, а також виховувати й підтримувати у підлеглих сумлінне ставлення до виконання службових обов'язків, виявлення честі й гідності, заохочувати ініціативність, самостійність і старанність на службі.

Виховна функція трудового права полягає в тому, що його норми, передусім норми про матеріальне й моральне стимулювання, сприяють вихованню у працівників добросовісного ставлення до праці, тобто вона розглядається як напрям правового впливу, спрямований на прищеплення суб'єктам трудового права певних поглядів, навичок, правил поведінки. Сьогодні виховна функція трудового права дещо нівелюється, принижується виховна роль законодавства про працю. Але навіть в умовах ринкових відносин не можна не зважати, наприклад, на норму статті 145 КЗпП [12] щодо надання працівникам, які успішно й сумлінно виконують свої трудові обов'язки, переваг під час просування по службі.

6. Розвиваюча функція – формування працівника як особистості, створення умов для його самореалізації. Однією з характерних рис життєдіяльності сучасних розвинених соціумів є підвищення ролі людської особистості, зростання соціальної значимості проблем, пов'язаних з індивідом. Це зумовлено багатьма чинниками, зокрема ускладненням форм соціального спілкування за умов прогресуючого поділу праці під впливом нових технологій, збільшенням інформаційного навантаження на психіку людини, зміною систем і способів управління соціальними й технічними процесами та іншим. Відповідно, вирішувані людиною завдання набувають дедалі більшої багатоплановості. Природно, що за цих умов підвищується значення як особистого досвіду, так і особистої відповідальності людини перед людьми, які її оточують, і суспільством узагалі.

Завдяки професійному розвитку не тільки роботодавець отримує професіонала, але й суспільство та держава – особу, яка одержала більш високу загальну культуру. Показово, що Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., затверджена Указом Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013 [13], наголошує, що якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства. Зусилля органів управління освітою, науково-методичних служб за підтримки всього суспільства й держави повинні бути зосереджені на реалізації стратегічних напрямів розвитку освіти, подоланні наявних проблем, виконанні перспективних завдань, серед яких: а) побудова ефективної системи національного виховання на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей; б) забезпечення фізичного, морально-духовного й культурного розвитку дитини; в) формування громадянина України як соціально зрілої творчої особистості світу; г) підготовка молоді до свідомого вибору сфери життєдіяльності. Ця ідея знаходить своє відбиття й у Законі України «Про професійно-технічну освіту» [14], за яким професійно-технічна освіта є комплексом педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами відповідними знаннями, вміннями й навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, на розвиток компетентності та професіоналізму, на виховання загальної й професійної культури.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, функції професійного розвитку працівників пропонуємо розглядати як історично зумовлені й нормативно відображені в законодавстві основні напрями правового впливу на відповідну категорію суспільних відносин, у яких виявляється юридична природа такого розвитку, завдяки чому реалізується його призначення в суспільстві й державі.

До основних функцій професійного розвитку працівників пропонуємо зарахувати освітню, статусну, економічну, інноваційну, виховну й розвиваючу [15, с. 228–229].

Список використаних джерел:

1. Петрова Т.В. Професійний розвиток працівників: проблеми стимулювання персоналу та заінтересованості роботодавців. Україна: аспекти праці. 2010. № 2. С. 26–34.
2. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380.
3. Климова Г.П. Образование как феномен цивилизации: дисс. ... д-ра филос. наук: спец. 09.00.03; Нац. юрид. акад. Украины им. Ярослава Мудрого. Харьков, 1997. 418 с.
4. Шаповал Р.В. Адміністративно-правове регулювання освітньої діяльності в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. 372 с.
5. Мартянова С.М. Правовий статус суддів Війська Запорозького козацько-гетьманської доби: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2011. 208 с.
6. Теория государства и права: учебник / Под ред.: М.М. Рассолова, В.О. Лучина, Б.С. Эбзеева. Москва: ЮНИТИ ДАНА; Закон и право, 2001. 640 с.
7. Процевський О.І. Чи дійсно сучасному трудовому праву притаманні «каральна» і «репресивна» функції? Юридичний вісник України. 2010. № 29–30. С. 6–7.
8. Голяшкін О.В. Адміністративно-правове регулювання інноваційної діяльності в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2011. 221 с.
9. Гусев В.О. Система пріоритетів державної інноваційної політики. Зб. наук. праць Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. 2002. Вип. 2. С. 44–48.
10. Національна тристороння угода про зайнятість та робочі місця «Підвищення рівня зайнятості – ключ до посилення соціального захисту населення шляхом зростання економіки» від 1 червня 2012 р. URL: http://hrliga.com/index.php?module=norm_base&or=view&id=792 (дата звернення: 09.11.2018).
11. Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту: Закон України від 5 березня 2009 р. № 1068-VI. Відомості Верховної Ради України. 2009. № 29. Ст. 398.
12. Кодекс законів про працю України: затв. Законом УРСР від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. № 50 (Додаток). Ст. 375.
13. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013. Офіційний вісник України. 2013. № 50. Ст. 1783.
14. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 10 лютого 1998 р. № 103/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 32. Ст. 215.
15. Правові засади функціонування системи професійного розвитку працівників: монографія / А.С. Барський, Ю.М. Бурнягіна, Н.М. Вапнярчук та ін.; за наук. ред. О.М. Ярошенка. Харків: «Юрайт», 2015. 240 с.

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

ВЕРЕМІСНКО С. В.,

старший викладач кафедри теорії
та історії держави і права,
конституційного права
(Чернігівський національний
технологічний університет)

УДК 349.4:342.9.03

**ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ЗА ПСУВАННЯ І ЗАБРУДНЕННЯ ЗЕМЕЛЬ**

У статті розглянуто проблеми застосування заходів адміністративної відповідальності за псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель. Автор пропонує збільшити розміри штрафних санкцій, застосовувати заходи відповідальності як до фізичних, так і до юридичних осіб, визнати повторність як кваліфікаційну ознаку об'єктивної сторони правопорушення.

Ключові слова: земля, адміністративна відповідальність, псування земель, забруднення земель.

В статье рассматриваются проблемы применения мер административной ответственности за порчу и загрязнение сельскохозяйственных и других земель. Автор предлагает увеличить размеры штрафных санкций, применять меры взыскания как к физическим, так и к юридическим лицам, признать повторность как квалифицирующий признак объективной стороны правонарушения.

Ключевые слова: земля, административная ответственность, порча земель, загрязнение земель.

The article examines the problems of applying administrative responsibility measures for spoilage and pollution of agricultural and other lands. The author proposes to increase the size of penalties, to apply measures of responsibility to both individuals and legal entities; recognize repetition as a qualifying sign of the objective side of the offense.

Key words: land, administrative responsibility, spoilage land, pollution of land.

Вступ. Відповідно до ст. 13 Конституції України земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника реалізують органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією [1]. Не зменшуючи важливості решти природних ресурсів, можемо стверджувати, що саме земля є основним природним ресурсом, раціональне господарське використання якого сприяє розвитку економіки України, зростанню рівня життя населення та покращенню екологічної ситуації в державі. Про важливість цього ресурсу свідчить і той факт, що саме нормами про відповідальність за правопорушення, пов'язані із землею, починається глава 7 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2] (далі – КУпАП). Проте на практи-

ці визнання землі власністю Українського народу означає, що визначити конкретного суб'єкта, який відповідає за певну територію, ділянку землі тощо буває досить важко, а притягти до відповідальності за безгосподарне ставлення до землі – ще важче.

Попри важливість землі як природного ресурсу, дослідження питань адміністративної відповідальності за псування та забруднення сільськогосподарських та інших земель майже не здійснювалося. Під час написання науково-практичного коментаря до КУпАП [3, с. 107–108] проблематика відповідальності за правопорушення в галузі охорони природи, використання природних ресурсів, охорони пам'яток історії та культури вивчалася І.В. Арістовою. Окремі проблеми охорони та використання земель були предметом наукових досліджень І.М. Денисюк, В.Д. Колпакова, І.А. Куян, Ю.О. Лєгези, проте фундаментальних розвідок щодо застосування заходів адміністративної відповідальності за псування і забруднення земель немає.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей адміністративної відповідальності за псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель, а також окреслення шляхів удосконалення вітчизняного законодавства та практики його застосування з указаної проблематики.

Результати дослідження. Як справедливо зазначають автори науково-практичного коментаря до Кодексу України про адміністративні правопорушення, сучасне використання земельних ресурсів України не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових насаджень, що негативно впливає на стійкість агроландшафтів. Розораність земель є найвищою у світі. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель призводить до зниження родючості ґрунтів через їх переушільнення (особливо чорноземів), втрати грудкувато-зернистої структури, водопроникності та аераційної здатності з усіма екологічними наслідками. Значної екологічної шкоди земельні ресурси зазнають через забруднення ґрунтів викидами промисловості (важкі метали, кислотні дощі тощо) та використання засобів хімізації в аграрному секторі. Понад 40% органіки, отримуваної в результаті діяльності великих тваринницьких комплексів та птахофабрик, з потенційних органічних добрив перетворюються на джерела забруднення довкілля [3, с. 108]. Саме тому стаття 52 КУпАП передбачає застосування заходів адміністративної відповідальності за псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель. Так, відповідно до згаданої статті, псування сільськогосподарських та інших земель, забруднення їх хімічними і радіоактивними речовинами, нафтою та нафтопродуктами, неочищеними стічними водами, виробничими та іншими відходами, а також невжиття заходів із боротьби з бур'янами тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від двадцяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [2].

Перше, що хотілося б підкреслити в аналізі згаданої норми, – це невинувато низькі суми штрафів за псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель як для пересічних громадян, так і для посадових осіб. Взагалі, хоча ця норма і переглядалася вже декілька разів, проте, на жаль, останніми роками собівартість неоподаткованого мінімуму доходів громадян суттєво зменшилася, а відтак зменшився й фактичний розмір штрафів, що накладаються за назване порушення, тобто сума штрафу суттєво втратила «каральну» властивість.

Друге, на що варто звернути увагу, – це неможливість накладання стягнень на юридичних осіб, в тому числі на сільськогосподарські кооперативи та інших юридичних осіб, господарська діяльність яких пов'язана з використанням землі та можливістю завдання їй шкоди. Тому вважаємо доцільним погодитися з позицією І.А. Куян, яка вказує, що притягнення до відповідальності посадових осіб не здійснює достатньої превенції власне на юридичну особу. Юридична особа, в діяльності якої проявилася правопорушення та яка отримала вигоду внаслідок цього протиправного діяння, залишається безкарною [4, с. 68], хоча повинна була би й могла б понести покарання, значно суворіше, ніж те, що накладається

на фізичних осіб. Посадова особа, з вини якої було допущено псування та/або забруднення земель, має сплатити штраф, який на сьогодні є неспіврозмірним як щодо заподіяної шкоди, так і отриманої вигоди. Тому доцільно поєднати адміністративну відповідальність юридичної особи за псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель (тобто за сам факт заподіяння шкоди визначеній земельній ділянці) та її посадових осіб, які внаслідок невиконання або неналежного виконання своїх посадових обов'язків допустили таке правопорушення. Це дозволить посилити превентивний складник під час накладення та виконання покарання.

По-третє, привертає увагу і той факт, що законодавцем передбачено застосування обмеженого кола санкцій за псування й забруднення земель. На сьогодні це можуть бути винятково штрафи [2]. Проте у тих випадках, коли псування та/або забруднення земель здійснюється для отримання прибутку, справедливим буде застосування такої санкції, як конфіскація грошей, отриманих внаслідок вчинення правопорушення, оскільки це буде такий склад правопорушення, який пов'язаний із фінансовою діяльністю особи [5, с. 36]. Якщо ж псування та/або забруднення сільськогосподарських та інших земель здійснюється як форма безхазяйного ставлення власника до земельної ділянки, його варто позбавити права користування землею на визначений строк. У багатьох випадках доцільне застосування і такого виду покарання, як попередження (особливо стосовно юридичних осіб).

По-четверте, для досягнення мети покарання, визначеної у ст. 23 КУпАП, а також для визначення розміру заподіяної шкоди для правильного розрахунку виду й міри покарання за псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель слід розробити методику визначення розміру завданої шкоди, яка б враховувала попередній стан земель, тривалість відновлювальних процесів, розміри викидів і скидів забруднювальних речовин та інші фактори, що впливають на кваліфікацію діяння як адміністративно караного.

По-п'яте, виходячи з того, що відповідні діяння, які проявляються як псування та/або забруднення земель, можуть здійснюватися систематично, що не сприяє покращенню якості відповідних земель та погіршує екологічний елемент навколишнього природного середовища, доречно ст. 52 КУпАП доповнити частиною другою, яка б передбачала застосування більш суворих покарань за вчинення відповідних протиправних дій повторно. Зокрема, відповідну норму можливо викласти у такій редакції: «Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного штрафу, тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від ста двадцяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією грошей, отриманих внаслідок вчинення правопорушення або без такої».

По-шосте, для того, щоб визначити факт вчинення псування або забруднення сільськогосподарських та інших земель, має бути створено спеціальний державний або недержавний орган, який займався б моніторингом стану земель та мав би доступ до інформації про належність земельної ділянки конкретним суб'єктам. Інакше довести власне факти забруднення земель, їх псування тощо досить складно, особливо в тих випадках, коли обсяги таких забруднень є невеликими.

Варто також зазначити, що об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого ст. 52 КУпАП, може проявлятися як активна чи пасивна поведінка, що виражається у вчиненні таких дій (і їх сукупності), як:

- 1) псування сільськогосподарських та інших земель;
- 2) забруднення земель хімічними речовинами;
- 3) забруднення земель радіоактивними речовинами;
- 4) забруднення земель нафтою;
- 5) забруднення земель нафтопродуктами;
- 6) забруднення земель неочищеними стічними водами;
- 7) забруднення земель виробничими та іншими відходами;
- 8) невжиття заходів щодо боротьби з бур'янами.

Так, визначення змісту окремих проявів об'єктивної сторони вказаного правопорушення викликає певні зауваження. У науково-практичному коментарі поняття «псування» частково визначається через поняття «забруднення»: «Псування земель – це порушення природного стану земель, яке здійснюється без обґрунтованих проектних рішень, погоджених та затверджених в установленому законодавством порядку, забруднення їх хімічними, біологічними та радіоактивними речовинами, зокрема тими, що викидаються в атмосферне повітря, засмічення промисловими, побутовими та іншими відходами, неочищеними стічними водами, порушення родючого шару ґрунту, невиконання вимог встановленого режиму використання земель, а також використання земель способом, що погіршує їх природну родючість» [3, с. 107–108]. У Законі України «Про охорону земель» визначається, що псування останніх здійснюється шляхом їх забруднення хімічними та радіоактивними речовинами і стічними водами, засмічення промисловими, побутовими та іншими відходами, заростання чагарниками, дрібноліссям і бур'янами [6].

Відтак вважаємо доцільним визначити поняття псування земель як такий спосіб їх використання, за якого порушується їхній природний стан, знижується родючість та погіршується хіміко-біологічний склад ґрунтів. Власне забруднення є самостійним проявом об'єктивної сторони та проявляється як викидання речовин та об'єктів на поверхню ґрунту, що негативно позначається на його якісних характеристиках та родючості, а також якості продукції, яка вирощується на забруднених земельних ділянках.

Досить важко на практиці кваліфікувати й факт псування або забруднення сільськогосподарських та інших земель, який проявляється як невжиття заходів із боротьби з бур'янами. Відповіді на це питання немає й у коментарі до КУпАП. Насамперед необхідно визначитися з поняттям «бур'яни» та способами боротьби з ними. Адже одна і та сама рослина, яка зростає на оброблюваних і необроблюваних площах, може визначатися як бур'ян або ж як дикоросла рослина.

Питанням боротьби з окремими видами бур'янів присвячено ряд документів. Так, у Концепції з ліквідації амброзії полинолистої [7] визначено, що під бур'янами розуміють рослини, які не культивуються людиною, але історично пристосувалися до умов розвитку культурних рослин, ростуть разом із ними і в процесі свого розвитку та росту за наявності міжвидової боротьби пригнічують їх. Видовий склад бур'янів у посівах сільськогосподарських культур змінюється за мікрорайонами залежно від зовнішніх умов, зокрема вологості й температури верхнього шару ґрунту. Зазвичай ідеться про боротьбу з бур'янами, карантинність яких проявляється передусім у: зниженні врожайності сільськогосподарських культур, луків і пасовищ; засміченні урожаю та погіршенні його якості; перенесенні збудників захворювань та накопиченні шкідників сільськогосподарських культур; токсичності для тварин, у збитках тваринництву; в негативному впливі на здоров'я людей.

Щодо заходів боротьби з бур'янами, то сьогодні досить поширеним способом є хімічна обробка ґрунту речовинами, які знешкоджують рослинність повністю або лише окремі її види. Проте такий спосіб досить негативно позначається на якості ґрунтів. Не можна також спалювати суху рослинність. Тому невжиття заходів боротьби з бур'янами – це насамперед невчасне скошування або ж нескошування рослинності на полях та територіях, що не належать до сільськогосподарських угідь і не використовуються як пасовища.

Варто зазначити, що залежно від виду бур'янів невжиття заходів боротьби з ними може мати надзвичайно негативні наслідки. Так, виходячи з даних Концепції з ліквідації амброзії полинолистої, яка визнана карантинним бур'яном, у результаті високої забур'яненості та внаслідок надмірного висушування й виснаження рослиною ґрунту урожай сільськогосподарських культур знищується практично на 100%, урожай із таких полів навіть не збирають, за середньої забур'яненості урожай сільськогосподарських культур знижується відповідно: соняшнику – на 40%, кукурудзи – до 35%. Відтак важливість застосування заходів адміністративної відповідальності за псування або забруднення сільськогосподарських та інших земель є очевидною.

Висновки. Земля є національним багатством України. Для її збереження та захисту необхідно застосовувати як заходи превентивного характеру, так і заходи відповідальності. Для посилення значення адміністративної відповідальності за псування і забруднення земель, на наш погляд, необхідно: збільшити розміри штрафів та передбачити можливість застосування інших видів стягнень, зокрема попередження, конфіскацію грошей; визнати юридичних осіб суб'єктами адміністративної відповідальності за правопорушення, передбачене ст. 52 КУпАП; сформулювати чітко зміст об'єктивної сторони такого правопорушення; розробити методику визначення збитків, заподіяних цим правопорушенням; визнати ознаку повторності вчинення правопорушення як кваліфікаційну.

Ефективне застосування юридичної відповідальності взагалі й адміністративної зокрема у сфері охорони земель від псування та забруднення має стимулювати землевласників і землекористувачів дотримуватися екологічних вимог, і тим самим забезпечити збереження якісного стану земель.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (в ред. Закону України від 30 вересня 2016 р.). Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X (в ред. Закону України від 25 травня 2018 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар / Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін.; Київ: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 781 с.
4. Куян І.А. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2001. 208 с.
5. Шестак Л.В., Веремієнко С.В. Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення: правова природа та проблеми застосування. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. Вип. 1. Т. 2. С. 35–39.
6. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 р. № 962-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 349.
7. Концепція з ліквідації амброзії полинолистій на території України протягом 2005–2010 років. URL: <http://ua-info.biz/legal/baselt/ua-smpazr.htm>.

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС,
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО****БЕРЕЗА В. В.,**

аспірант

*(Харківський національний університет
внутрішніх справ)***УДК 342.9****МІСЦЕ І РОЛЬ ДЕПАРТАМЕНТУ КІБЕРПОЛІЦІЇ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

У статті проаналізовано місце Департаменту кіберполіції в системі органів Національної поліції України. Акцентовано увагу на відсутності в правовому полі чітко визначеної системи Національної поліції України, у зв'язку із чим серед науковців немає одностайності щодо місця Департаменту кіберполіції в системі органів Національної поліції України. Роль Департаменту кіберполіції визначається через його діяльність, яка орієнтована на виявлення, припинення, розслідування кримінальних і адміністративних правопорушень, що посягають на права та свободи громадян, інтереси держави в інформаційній сфері.

Ключові слова: кіберполіція, департамент, місце, роль, правові основи, кіберпростір, кіберзагрози, кіберзлочини, кібербезпека.

В статье проанализирована роль Департамента киберполиции в системе органов Национальной полиции Украины. Акцентируется внимание на отсутствии в правовом поле четко определенной системы Национальной полиции Украины, в связи с чем среди ученых нет единого мнения относительно места Департамента киберполиции в системе органов Национальной полиции. Место и роль Департамента киберполиции Украины определяется через его деятельность, ориентированную на выявление, пресечение, расследование уголовных и административных правонарушений, посягающих на права и свободы граждан, интересы государства в информационной сфере.

Ключевые слова: киберполиция, департамент, место, роль, правовые основы, киберпространство, киберугрозы, киберпреступления, кибербезопасность.

The article analyzes the role of the cyber police Department in the system of the national police of Ukraine. Attention is focused on the absence in the legal field of a clearly defined system of the National police of Ukraine, in connection with which among scientists there is no consensus on the place of the Department of cyber police in The system of national police. The place and role of the cyber police Department of Ukraine is determined through its activities, which are focused on the identification, suppression, investigation of criminal and administrative offenses that infringe on the rights and freedoms of citizens, the interests of the state in the information sphere.

Key words: cyber police, Department, place, role, legal basis, cyberspace, cyber threats, cybercrime, cybersecurity.

Вступ. У XXI ст. приватні, публічні особи та держава все більше залежать від інформації й інформаційних технологій. Приватні особи покладаються на інформаційні технології в повсякденному житті (від читання стрічок новин до платіжних операцій). Функціонування громадянського суспільства також багато в чому залежить від технологій, особливо в частині контролю за публічною владою, прозорості та відкритості, ефективності спільних дій. Комп'ютерні мережі та системи широко використовуються державою в цивільних і військових цілях. Тому вразливість усіх елементів суспільства у світлі можливих кіберзагроз досить висока [1, с. 14]. Водночас сучасні виклики і загрози, насамперед гібридні, зумовлені впливом комплексу соціально-демографічних, економічних, політичних, правових, психологічних і технологічних чинників, потребують системного реагування, адекватної трансформації органів публічної влади, зокрема правоохоронних органів, серед яких чільне місце відводиться Національній поліції України. Роль останньої полягає у створенні умов розвитку безпечного середовища життєдіяльності як основи безпеки на території України. Сьогодні основні сподівання щодо забезпечення сучасного кіберпростору покладаються на Департамент кіберполіції Національної поліції України як міжрегіональний територіальний орган зі статусом юридичної особи публічного права.

Постановка завдання. Формування нового правоохоронного органу виконавчої влади зі статусом юридичної особи публічного права – Департаменту кіберполіції Національної поліції України – визначило вектор нових досліджень, зокрема, присвячених місцю і ролі Департаменту кіберполіції в системі органів Національної поліції України. **Мета статті** – визначення місця Департаменту кіберполіції в системі органів Національної поліції України та його ролі в суспільному житті.

Результати дослідження. Розмірковуючи над змістом питання місця і ролі Департаменту кіберполіції в системі органів Національної поліції, спочатку варто дослідити саму систему органів Національної поліції. На превеликий жаль, аналіз нормативно-правових актів різного законодавчого рівня не дає змістовної й однозначної відповіді на питання щодо системи органів Національної поліції України. Та, мабуть, юридична техніка формування правового поля цього б і не дозволила. Однак положення ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» [2] прямо визначають загальну систему поліції: центральний орган управління поліцією та територіальні органи поліції. До складу апарату центрального органу управління поліції входять організаційно поєднані структурні підрозділи, що забезпечують діяльність керівника поліції, а також виконання покладених на поліцію завдань. У складі поліції функціонують: кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення. У системі поліції також можуть утворюватися науково-дослідні установи й установи забезпечення.

А от на сторінках правової літератури вже наявні перші спроби визначити систему органів Національної поліції. Так, колектив авторів підручника «Управління органами Національної поліції України» визначає організаційну структуру Національної поліції України як сукупність її структурних елементів (підрозділів, установ, посадових осіб) та системоутворюючих зв'язків між ними, яка зумовлена її завданнями, функціями, принципами діяльності та забезпечує надання поліцейських послуг у сферах гарантування публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, а також послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [3, с. 82]. Ю. Хатинюк та Ю. Кіцул акцентують увагу на тому, що конкретно-історичні особливості відображають специфіку діяльності органів Національної поліції в реальних соціальних умовах. Це стосується тактичних прийомів оперативно-службової діяльності, зміни організаційно-штатної структури, інтенсифікації нормотворчої діяльності, насамперед із питань соціального захисту громадян, розмаїття форм і методів застосування сил та засобів [4, с. 78]. Подальший аналіз правової літератури дозволяє дійти висновку, що через активний період формування органів Національної поліції, правових підстав їхньої діяльності більшість науковців однозначно не визначають систему органів Національної поліції України.

Поділяємо наукову позицію Ю. Битяка про те, що систему органів виконавчої влади в нашій країні побудовано з урахуванням її адміністративно-територіального устрою, а також їхніх особливостей і функцій, характеру й обсягу покладених на них завдань. Будь-які ланки цієї системи є водночас керуючою і керованою системами [5, с. 82–83]. В основу нашого розуміння системи органів Національної поліції покладемо такі спеціальні принципи їхньої побудови, як: територіальний та функціональний. Така позиція цілком кореспондується із положеннями згаданої вище ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію». Так, згідно з територіальним принципом і постановою Кабінету Міністрів України «Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ» [6] від 16 вересня 2015 р. № 730, територіальні органи Національної поліції створені згідно з адміністративно-територіальним поділом України.

Якщо розглядати систему органів Національної поліції крізь призму функціонального принципу її (системи) побудови, то зазначимо, що структура центрального органу управління поліцією складається з таких підрозділів функціонального спрямування: Департамент карного розшуку (у складі кримінальної поліції); Департамент протидії наркозлочинності (у складі кримінальної поліції); Департамент оперативної служби (у складі кримінальної поліції); Департамент превентивної діяльності; Департамент «Корпусу оперативно-раптової дії» (у складі поліції особливого призначення); Департамент міжнародного поліцейського співробітництва; Головне слідче управління; Департамент кадрового забезпечення; Департамент комунікації; Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку; Департамент документального забезпечення; Управління режиму та технічного захисту інформації; Управління забезпечення прав людини [5, с. 82–83].

Оскільки представлене дослідження ставить за мету визначити місце і роль Департаменту кіберполіції в системі органів Національної поліції, то, з урахуванням функціонального принципу побудови такої системи, зосередимо увагу саме на Департаменті кіберполіції. Як вже зазначалося, Департамент кіберполіції – це міжрегіональний територіальний орган зі статусом юридичної особи публічного права. Чинне ж правове поле до міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України відносить:

1. Департамент патрульної поліції.
2. Департамент внутрішньої безпеки (у складі кримінальної поліції).
3. Департамент кіберполіції (у складі кримінальної поліції).
4. Департамент захисту економіки (у складі кримінальної поліції).
5. Департамент поліції охорони.

До складу Департаменту кіберполіції входять структурні підрозділи, які діють за міжрегіональним принципом та безпосередньо підпорядковані начальникам Департаменту (Донецьке, Карпатське, Київське, Подільське, Поліське, Придніпровське, Причорноморське та Слобожанське управління кіберполіції, а також управління інформаційних технологій та програмування в західному, південному та східному регіонах).

Що стосується органів, які входять до структури Національної поліції (Департамент кіберполіції (міжрегіональний територіальний орган), Департамент карного розшуку, Департамент кримінальної розвідки, Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, Департамент превентивної діяльності, Департамент Інтерполу та Європолу), то свого часу В. Негодченко слушно зазначив, що їхня діяльність орієнтована на виявлення, припинення, розслідування кримінальних та адміністративних правопорушень, що посягають, серед іншого, і на права та свободи громадян, законні інтереси суспільства та держави в інформаційній сфері [7, с. 143–144]. Відповідно до Закону України «Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність» [8], з метою забезпечення міжнародної діяльності кіберполіції у штатній структурі Департаменту кіберполіції створено сектор Національного контактного пункту з реагування на кіберзлочини.

Висновки. У підсумку дослідження зазначимо низку важливих висновків.

По-перше, беручи до уваги стан національного правового забезпечення діяльності Департаменту кіберполіції в системі органів Національної поліції, його місце варто визна-

чати крізь призму територіального та функціонального принципів організації. Так, згідно з територіальним принципом, до складу Департаменту кіберполіції входять структурні підрозділи, які діють за міжрегіональним принципом і безпосередньо підпорядковані начальникові Департаменту (Донецьке, Карпатське, Київське, Подільське, Поліське, Придніпровське, Причорноморське, Слобожанське управління кіберполіції, а також управління інформаційних технологій та програмування в західному, південному та східному регіонах). Відповідно до функціонального принципу, Департамент кіберполіції – це міжрегіональний територіальний орган зі статусом юридичної особи публічного права, який діє в складі кримінальної поліції.

По друге, роль Департаменту кіберполіції в системі органів Національної поліції визначається через його діяльність, яка орієнтована на виявлення, припинення, розслідування кримінальних та адміністративних правопорушень, що посягають, серед іншого, і на права та свободи громадян, законні інтереси суспільства та держави в інформаційній сфері. Однак, щоби визначити більш чіткі межі правоохоронної діяльності Департаменту кіберполіції в системі органів Національної поліції, у рамках чинного законодавства необхідно перелічити ключові в діяльності згаданого правоохоронного органу дефініції: «кіберпростір», «кіберзагрози» та «кіберзлочини».

По-третє, варто приділити увагу законодавчому закріпленню терміна «кібербезпека». Сьогодні відбувається перетворення колишньої моделі підрозділів боротьби з кіберзлочинністю на новітній орган правозахисного призначення, який за своїми технічними та професійними можливостями матиме змогу миттєвого реагування на кіберзагрози, відповідно до кращих європейських та світових стандартів, налагоджуватиме міжнародну співпрацю зі знешкодження транснаціональних злочинних угруповань у даній сфері.

Список використаних джерел:

1. Разметаєва Ю. Кібервійна: загальнотеоретичні аспекти. Вісник Академії митної служби України. Серія «Право». 2015. № 1. С. 12–22.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580–VIII (станом на 1 листопада 2018 р.) / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2015. № № 40–41. С. 1970. Ст. 379.
3. Управління органами Національної поліції України: підручник / за заг. ред. В. Сокурєнка, О. Бандурка, О. Безпалова, О. Джафарова та ін.; передм. В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Стильна типографія, 2017. 580 с.
4. Хатнюк Ю., Кіцул Ю. Основи організації діяльності органів Національної поліції України у боротьбі з рейдерством. Історико-правовий часопис: журнал / упоряд. О. Крикунов. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. № 1 (9). С. 77–81.
5. Адміністративне право: підручник / Ю. Битяк (кер. авт. кол.), В. Гаращук, В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. Битяка, В. Гаращука, В. Зуй. Харків, 2010. 624 с.
6. Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ: постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 р. № 730. Урядовий кур'єр. 2015. № 176.
7. Негодченко В. Адміністративно-правове забезпечення державної інформаційної політики органами Національної поліції України: моногр. Харків: Діса-плюс, 2016.
8. Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність: Закон України від 7 вересня 2005 р. № 2824–IV (станом на 1 листопада 2018 р.) / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 5. С. 128. Ст. 71.

БУДЬ О. А.,ад'юнкт докторантури та аспірантури
(Харківський національний університет
внутрішніх справ)

УДК 342.95

**ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ В СИСТЕМІ ЗАСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ПОЛІЦІЇ**

У статті досліджено систему поліцейських заходів, розглянуто особливості їх застосування поліцейськими, значення поліцейських заходів у системі засобів реалізації правоохоронної функції держави. З допомогою аналізу категорій «функція» і «правоохоронна функція» автор окреслив місце Національної поліції в системі суб'єктів забезпечення правоохоронної функції держави. Особливу увагу приділено превентивній функції як одному з ключових напрямів поліцейської діяльності. У підсумку автор зазначає, що відсутність чіткого законодавчого закріплення функцій поліції, наявність наукових розбіжностей у визначенні завдань поліції зумовлюють зниження ефективності роботи різних структурних підрозділів Національної поліції України.

Ключові слова: Національна поліція, завдання, функції поліції, правоохоронна функція, превентивна функція.

В статье дана характеристика полицейских мер, рассмотрены особенности их применения полицейскими в ходе реализации правоохранительной функции государства. С помощью анализа категорий «функция» и «правоохранительная функция» автор очертил место Национальной полиции в системе субъектов обеспечения правоохранительной функции государства. Особое внимание уделено превентивной функции как одному из ключевых направлений полицейской деятельности. В итоге автор отмечает, что отсутствие четкого законодательного закрепления функций полиции, наличие разногласий в определении задач полиции обуславливают снижение эффективности работы различных структурных подразделений Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: Национальная полиция, задачи, функции полиции, правоохранительная функция, превентивная функция.

The article describes the system of police measures, the features of their application by the police in the implementation of the law enforcement function of the state. With the help of the analysis of the categories “function” and “law enforcement function” the author outlined the place of the National police in the system of subjects of law enforcement function of the state. Particular attention is paid to the preventive function as one of the key areas of police activity. As a result, the author notes that the lack of a clear legislative consolidation of the functions of the police, the presence of scientific disagreements in determining the tasks of the police contributes to the reduction of the effectiveness of the various structural units of the National police of Ukraine.

Key words: national police, tasks, police functions, law enforcement function, preventive function.

